

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Bilişsel İşlevleri Uygulama Performanslarının Sosyoekonomik Düzeye Göre İncelenmesi¹

Beste AYDIN² ve Emine AHMETOĞLU³

Öz

Bu araştırmada okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel işlevlerinin uygulama performansının sosyoekonomik düzey değişkenine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modelinde tasarlanmış olup araştırmanın örneklemini, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Edirne il merkezinde bulunan anaokulları ve anasınıflarında öğrenim görmekte olan 124 (64 kız, 60 erkek) çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada demografik bilgilerin toplanması için araştırmacı tarafından oluşturulan "Genel Bilgi Formu" ve çocukların bilişsel işlevlerinin değerlendirilmesi için Lidz ve Jepsen (2007) tarafından geliştirilen Akşin Yavuz (2016) tarafından Türk kültürüne uyarlanan "Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada Genel Bilgi formu ile toplanan demografik değişkenlere ilişkin frekans, yüzde ve ortalamalar bulunmuştur. Araştırmaya dâhil edilen okul öncesi dönem çocuklarının Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği ön test- son test puanlarının dağılımının normalliğini saptamak amacıyla çarpıklık (kurtosis) ve basıklık (skewness) puanları değerlendirilmiş dağılım normalitesi sağlandığı için Tek Yönlü Varyans Analizi (one-way ANOVA) yapılmıştır. İki den daha fazla değişkenin olduğu durumlarda araştırmaya dâhil edilen okul öncesi öğrencilerinin demografik değişkenlerinde katılımcı sayısının eşit dağılmadığı durumlar Welch ANOVA analizi ile hesaplanmıştır. Anlamlı farklılık belirlenen ANOVA analizinde farkın kaynağının belirlenmesi için LSD Posthoc testi uygulanmış, farkın kaynağı bu analizle belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, çocukların bilişsel işlevleri uygulama performanslarında ailelerin kendilerini tanımladıkları sosyoekonomik düzey, ailenin gelir düzeyinin ve anne baba öğrenim durumunun etkili olduğu belirlenmiştir. Sosyoekonomik düzey, gelir düzeyi ve anne baba öğrenim durumu yükseldikçe çocukların bilişsel işlev performanslarında da yükselme meydana geldiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel işlevler, dinamik değerlendirme, sosyoekonomik düzey, okul öncesi eğitim

Investigation of the Cognitive Functions Application Performances of Preschool Children According to Socioeconomic Level

Abstract

This study was aimed to examine the preschool children's cognitive functions according to the socioeconomic level variable. The research is designed in relational screening model and the sample of the research consists of 124 (64 girls, 60 boys) children studying in kindergartens and kindergartens in Edirne city center under the Ministry of National Education. In the study, the "General Information Form" created by the researcher to collect demographic information and the "Application of Cognitive Functions Scale" developed by Lidz and Jepsen (2007), adapted to Turkish culture by Akşin Yavuz (2016) were used to evaluate children's cognitive functions. The frequency, percentage and averages of demographic variables collected with the General Information form were found in the study. In order to determine the normality of the distribution of pre-test and post-test scores of the pre-school children included in the study, the kurtosis and skewness scores were evaluated and a One-Way Analysis of Variance (one-way ANOVA) was performed because the distribution normality was obtained. In cases where there are more than two variables, the number of participants in the demographic variables of the preschool students included in the study was not equally distributed, and the Welch ANOVA analysis was used to calculate. LSD Posthoc test was applied to determine the source of the difference in the ANOVA analysis with significant difference, and the source of the difference was determined by this analysis. According to the results of the research, it was determined that the socioeconomic level of the families, the income level of the family and the education level of the parents were effective in the performance of children's cognitive functions. It has been determined that as the parents' socioeconomic level, income level and education level increase, the children's cognitive function performances also increase.

Key Words: Cognitive functions, dynamic assessment, socioeconomic level, preschool

Atıf İçin / Please Cite As:

Aydın, B. ve Ahmetoğlu, E. (2022). Okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel işlevleri uygulama performanslarının sosyoekonomik düzeye göre incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(2), 483-497.

Geliş Tarihi / Received Date: 20.03.2021

Kabul Tarihi / Accepted Date: 20.11.2021

¹ Bu çalışma Beste Aydın'ın "Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Bilişsel İşlevleri Uygulama Performanslarının Sosyoekonomik Düzeye Göre İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Öğretim Görevlisi, İstanbul Rumeli Üniversitesi, beste.aydin@rumeli.edu.tr

 ORCID: 0000-0003-2929-8296

³ Prof. Dr. - Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, emineahmetoglu@trakya.edu.tr

 ORCID: 0000-0001-7974-7921

Giriş

Gelişim; anne karnında başlayıp, yaşamın son bulmasına kadar devam eden çok yönlü bir süreçtir (Erürker, 2007, s. 33). Çocukların gelişimleri için yaşamlarının ilk altı yılı çok önemlidir. Okul öncesi dönem çocukların dil, duygusal, kişilik, sosyal gelişimi ve özellikle de bilişsel gelişiminin büyük ölçüde tamamlandığı bir dönemdir. Bilişsel gelişimi kalıtım, fiziksel olgunlaşma gibi faktörlerin yanında sosyoekonomik düzey, deneyim, toplumsal aktarım, eğitim imkânları gibi çevresel faktörler de etkilemektedir (Ahioglu ve Lindberg, 2011, s. 2). Araştırmalar, sosyoekonomik düzeyin çocuklarda çok çeşitli sağlık, bilişsel ve sosyal duygusal sonuçlarla ilişkisi olduğunu, doğum öncesinde başlayan ve yetişkinliğe kadar devam eden etkileri olduğunu göstermektedir. Sosyoekonomik düzey, bilişsel gelişim ve akademik başarı ile de güçlü bir şekilde ilişkilidir. Küçük çocukların gelişimleri yetiştirildikleri sosyoekonomik koşullardan büyük ölçüde etkilenmektedir. Üst sosyoekonomik düzeydeki aileler çocuklarının her yönden gelişimi için zengin bir ortam oluşturmaya çalışırken alt sosyoekonomik düzeydeki aileler bu ortamı oluşturmada zaman zaman yetersiz kalabilmektedir. Bu durum da çocukların başta bilişsel gelişim olmak üzere tüm gelişim alanları üzerinde etkilidir (Brooks-Gunn ve Duncan, 1997). Farklı düzeylerdeki ailelere bakıldığında düşük sosyoekonomik düzeydeki bireyler kaygı durumları, ekonomik zorlukların fazlalığı, aile içindeki ilginin azlığı, nedeniyle yapılan testlerden düşük puanlar almaktadır. Bu bireylerin çevresel uyaran eksiklikleri bilişsel işlevlerini etkilemektedir (Gingsburg ve ark., 2008). Çocukların zengin uyaranların olduğu ortamda büyümesi, bilişsel becerilerinde olumlu bir artışa sebep olmaktadır. Beder (2015) yaptığı araştırmada, düşük sosyoekonomik düzeydeki ailelerde annelerin eğitim düzeyinin çocuğun başarısını etkilemekte olduğunu belirtmiştir.

Bu dönemde düşünme ve öğrenmenin gerçekleşebilmesi için bilişsel işlevlere ihtiyaç duyulmaktadır. Dikkat, bellek, algı, akıl yürütme, problem çözme ve karar verme gibi yürütücü işlevler bireyin zihninde gerçekleşen bilişsel işlevlerdir. Bireylerin geçmişlerini hatırlamaları, sorunlara çözümler bulmaları, yeni bilgiler edinmeleri ve edindikleri bilgileri kullanmaları bilişsel süreçleri kullanarak olmaktadır (Cüceloğlu 1997). Bilişsel işlev, öğrenme alışkanlıkları ve öğrenmeye karşı tutumların bir kümesidir (Tzurriel, 2001, s. 49, 50 Akt: Akşın Yavuz, 2016). Organizasyon, planlama ve çalışan bellek gibi yürütücü beceriler bireyin çevreye uyum sağlama becerisinden sorumlu, anahtar bilişsel işlevleri temsil etmektedir (Akşın Yavuz, 2016, s. 42). Feuerstein, bilişsel işlevleri üç ana aşamaya göre kategorize etmektedir. Feuerstein'e göre (2006) bilişsel işlevler giriş, hazırlık ve çıktı olmak üzere üç basamağa ayrılmaktadır. Giriş aşaması, bir görevi çözmek için bilgi veya verilerin toplandığı yerdir. Hazırlık aşaması, bilgi veya verilerin işlendiği yerdir. Çıktı aşaması ise bilgi veya verilerin iletildiği ve sunulduğu yerdir (Mentis, Dunn-Berstein ve Mentis, 2008). Bilişsel süreçler çocuğun dünyayı anlamasını ve anlamlandırmasını sağlamaktadır (Akyol, 2002; Arslan, 2012; Atay, 2005 Akt: Kol, 2011). Feuerstein'e göre çocukların bilişsel potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri uygun yetişkin desteği (aracılı öğrenme deneyimi) alarak sağlanabilmektedir (Narrol ve Bachor, 1975 Akt: Akşın Yavuz, 2016, s. 46). Bu dönemde çocuklara sunulan çevre desteği, verilen eğitim ve ailelerin sosyoekonomik durumları çocuğun ileriki yaşamını şekillendirmektedir (Şahin ve Taşkın, 2008, s. 4). Zengin uyarıcılar tarafından desteklenen çocukların öğrenmeleri ve gelişimleri hakkında düzenli bir şekilde veri toplanması, yapılacak öğretim sürecine ilişkin doğru kararlar alınması amacıyla çocukların değerlendirmesi gereklidir (Tunçeli ve Zembat, 2017, s. 3).

Çocukların bilişsel gelişimlerinin değerlendirilmesinde temel amaçlardan biri çocuğun öğrenmeyi öğrenmesini sağlamaktır. Çocukların değerlendirilmesinde bazen özel teknikler ve yaklaşımların kullanılması gerekmektedir. Gözlem, anekdot kayıtları, portfolyolar, derecelendirme ölçekleri gibi standart testler bazen yetersiz kalabilmektedir. Standart değerlendirmede öğrencilerin başarısı, çoğunlukla öğretim sürecinden bağımsız ve ortaya çıkan ürüne yönelik ele alınmaktadır (Gelbal ve Kelecioğlu, 2007, s. 136). Oysa iyi bir değerlendirmenin, programın bir parçası olması, performans temelli olması ve bireyin yapabildiklerine odaklanması gerekmektedir. Çocukları değerlendirmede kullanılan farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar genel olarak; formal değerlendirme, informal değerlendirme ve alternatif değerlendirme olarak gruplanmaktadır (Işıkoğlu Erdoğan ve Canbeldek, 2017, s. 1308). Standart değerlendirme araçlarından farklı olarak son yıllarda ön plana çıkan değerlendirme türü olan dinamik değerlendirme, çocuğun potansiyel performansını çocukla etkileşim kurarak görme imkânı sağlamaktadır. Kavramsal temelini Vygotsky'nin yakınsak gelişim alanı ve Feuerstein'in aracılı öğrenme deneyiminden alan dinamik değerlendirmede *öğrenmeyi öğrenme* amaçlanmakta ve *öğreten ile öğrenen arasında etkileşim* gerçekleştiği için, değerlendirme boyunca katılımcılar aktif olmaktadır. Dinamik değerlendirmenin öğrencileri birbirleri ile karşılaştırmayan, onları başarı sıralaması içine sokmayan, bunun yerine öğrencileri anlayan, araştıran ve ihtiyaç duydukları desteği sunan bir süreç olması, çocuğun başarı ve becerisini bir

adım öteye yükseltmek için her seferinde çocuğun kendi potansiyelini yükseltmeye çalışan, test süreçlerinden farklı bir değerlendirme olduğunu ortaya koymaktadır (Akşin Yavuz, 2016). Dinamik değerlendirmede, öğrenme ve değerlendirme birbiri ile bağlantılıdır ve müdahale değerlendirme sürecinde yapılır (Akşin Yavuz, 2020, s. 15). Öğrencinin hem sağlanan müdahalelere yanıt olarak bilişsel işlevlerinde yaptığı değişiklik miktarını hem de öğrencinin problem çözümünde üst bilişsel süreçlerin uygulamasını ifade eder. Dolayısıyla, çocuğun öğrenmeyi içselleştirmesine destek olur. Yapılan değerlendirmede çocuklara ihtiyaç duydukları müdahaleler sunulmaktadır. Sosyoekonomik yönden dezavantajlı ailelerde büyüyen çocuklar çevresel uyaranlar bakımından eksiklik yaşayabilmekte ve ihtiyacı olan desteği evde alamamaktadır. Dinamik değerlendirme ile çocukların ihtiyacı olan destek türü ve miktarı belirlenerek değerlendirme sonunda öğretmenlere ve ailelere çocukların bilişsel gelişimini desteklemek için dönütler verilebilmektedir. Bu sayede çocuğun eksikleri giderilebilir ve çocuğun bilişsel gelişiminde etkisi olan sosyoekonomik faktörlerin olumsuz etkileri en aza indirilebilir (Akşin Yavuz, 2016).

Dinamik değerlendirme yaklaşımında temel yapı, bilişsel değiştirilebilirliktir. Bu, bireyin yeni deneyimlerden ve öğrenme fırsatlarından öğrenme veya daha gelişmiş öğrenme durumlarında kendi bilişsel yapılarını değiştirme eğilimi olarak tanımlanabilir. Öğrencinin hem sağlanan müdahalelere yanıt olarak bilişsel işlevlerinde yaptığı değişiklik miktarını hem de öğrencinin problem çözümünde üst bilişsel süreçlerin uygulamasını ifade eder. Dolayısıyla, çocuğun öğrenmeyi içselleştirmesine destek olur. Yapılan değerlendirmede çocuklara ihtiyaç duydukları müdahaleler sunulmaktadır. Dinamik değerlendirme, bireyin aktif öğretim süreci yoluyla algılama, öğrenme, düşünme ve problem çözme ile ilgili değerlendirmeleri ifade etmektedir. Bu süreç bireyin bilişsel işlevini değiştirmeyi ve bilişsel işlevlerindeki değişimi gözlemlemeyi amaçlamaktadır. Değerlendirmenin bireyin mevcut bilişsel yeteneklerini ortaya çıkarmaya çalıştığı ve bireyin performansını değiştirme, yönlendirme veya iyileştirme girişiminde bulunmadığı standart değerlendirmeden farklı olarak, dinamik değerlendirmenin temel amacı bireyin değerlendirme süreci içindeki performans değişikliklerini değerlendirmektir (Passig, Tzuril ve Eshel Kedmi, 2016, s. 5). Bireyin bu performansları üzerinde birçok faktör etkili olmaktadır.

Yaşamın ilk yıllarında çocukların bilişsel gelişimi üzerinde etkili olan çevresel faktörlerden biri de sosyoekonomik düzeydir. Küçük çocukların gelişimleri yetiştirildikleri sosyoekonomik koşullardan büyük ölçüde etkilenmektedir. Üst sosyoekonomik düzeydeki aileler çocuklarının her yönden gelişimi için zengin bir ortam oluşturmaya çalışırken alt sosyoekonomik düzeydeki aileler bu ortamı oluşturmada zaman zaman yetersiz kalabilmektedir. Bu durum da çocukların başta bilişsel gelişim olmak üzere tüm gelişim alanları üzerinde etkilidir (Brooks-Gunn ve Duncan, 1997, s. 55). Çeşitli araştırmalarda ailelerin sosyoekonomik düzeylerinin çocukların bilişsel performansları üzerinde etkili olduğu ve sosyoekonomik düzey yükseldikçe çocukların da bilişsel performanslarının ve okul başarılarının arttığı belirlenmiştir (Sharkins, Leger ve Ernest, 2016; Yıldız, 1999). Sosyoekonomik yönden dezavantajlı ailelerde büyüyen çocuklar çevresel uyaranlar bakımından eksiklik yaşayabilmekte ve ihtiyacı olan desteği alamamaktadır. Dinamik değerlendirme ile çocukların ihtiyacı olan destek türü ve miktarı belirlenerek değerlendirme sonunda öğretmenlere ve ailelere çocukların bilişsel gelişimini desteklemek için dönütler verilebilmektedir. Bu sayede çocuğun eksikleri giderilebilir ve çocuğun bilişsel gelişiminde etkisi olan sosyoekonomik faktörlerin olumsuz etkileri en aza indirilebilir.

Alan yazın incelendiğinde, ülkemizde dinamik değerlendirme alanında okul öncesi çocuklarla yapılan çalışmaların sınırlı olduğu belirlenmiştir (Akşin-Yavuz, 2016; Akşin-Yavuz ve Zembat, 2017; Akşin-Yavuz, 2020; Güney, 2020; Özgün, Özkul, Oral ve Şemin, 2020). Bu doğrultuda araştırmanın amacı 48-66 ay okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel işlevleri uygulama performansları üzerinde ailelerin sosyoekonomik düzeylerinin etkisinin olup olmadığının belirlenmesidir.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma evreni ve örneklem seçimi, veri toplama araçları, veri toplama aşaması, veri toplama araçlarının uygulanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması vb. bilgilere yer verilmiştir. Araştırma okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel işlevlerinin uygulama performansının sosyoekonomik düzey değişkenine göre incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma nicel araştırma türünde tasarlanmış olup, araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelleri, iki ya da daha fazla değişken arasında birlikte değişimin varlığını belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2014).

Evren- Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2019-2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Edirne il merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi okul öncesi eğitim kurumlarına (anaokulu/anasınıfı) devam eden 48- 66 aylık çocuklar ve bu çocukların aileleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu Edirne İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı merkezdeki alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyi temsil eden beş okul öncesi eğitim kurumuna (anaokulu/anasınıfı) devam eden, 48-66 ay aralığında olan 64 kız ve 60 erkek olmak üzere toplam 124 çocuk ve bu çocukların çalışmaya gönüllü katılmayı kabul eden aileleri oluşturmaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik ve Sosyoekonomik Düzeye Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

<i>Değişken</i>	<i>Düzye</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Cinsiyet	Kız	64	51,6
	Erkek	60	48,4
Anne Öğrenim Durumu	Okuryazar değil	4	3,2
	İlkokul	17	13,7
	Ortaokul	27	21,8
	Lise	53	42,7
	Lisans	21	16,9
	Lisansüstü	2	1,6
Baba Öğrenim Durumu	Okuryazar değil	2	1,6
	İlkokul	16	12,9
	Ortaokul	13	10,5
	Lise	64	51,6
	Lisans	25	20,2
Anne Çalışma Durumu	Çalışıyor	59	47,6
	Çalışmıyor	65	52,4
Baba Çalışma Durumu	Çalışıyor	121	97,6
	Çalışmıyor	3	2,4
Ailenin Aylık Ortalama Geliri	2000 TL- daha az	13	10,5
	2001-4000 TL	51	41,1
	4001-6000 TL	39	31,5
	6001 TL- daha fazla	21	16,9
Ailenin Kendini Tanımladığı Sosyoekonomik Düzey	Alt	40	32,2
	Orta	43	34,7
	Üst	41	33,1
Toplam		124	100,0

Araştırmaya dâhil edilen toplam 124 çocuktan; %51.6'sının kız ve %48.4'ünün erkek olduğu görülmektedir. Annesi okuryazar olmayan çocuklar %3.2, annesi ilkököl mezunu olan çocuklar %13.7, annesi ortaokul mezunu olan çocuklar %21.8, annesi lise mezunu olan çocuklar %42.7, annesi lisans mezunu olan çocuklar %16.9 ve annesi lisansüstü mezunu olan çocuklar %1.6'dır. Çocukların baba öğrenim durumları incelendiğinde; %1.6'sının okuryazar olmadığı, %12.9'unun ilkököl mezunu olduğu, %10.5'inin ortaokul mezunu olduğu, %51.6'sının lise mezunu olduğu, %20.2'sinin lisans mezunu olduğu ve %3.2'sinin lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Çocukların anne çalışma durumları incelendiğinde; %47.6'sının annesinin çalıştığı, %52.4'ünün annesinin çalışmadığı görülmektedir. Çocukların baba çalışma durumları incelendiğinde %97.6'sının babasının çalıştığı, %2.4'ünün babasının çalışmadığı görülmektedir. Çocukların ailelerinin aylık ortalama gelirleri incelendiğinde; ailelerin %10.5'inin 2000 TL ya da daha az, %41.1'inin 2001-4000 TL arası, %31.5'inin 4001- 6000 TL arası ve %16.9'unun 6001 TL ya da üstü aylık gelire sahip olduğu belirlenmiştir. Ailelerin sosyoekonomik düzeyine bakıldığında; %32.2'sinin alt gelir grubunda, %34.7'inin orta gelir grubunda ve %33.1'inin üst gelir grubunda olduğu görülmektedir. Ailelerin kendilerini tanımladıkları sosyoekonomik düzey incelendiğinde; %32,2'sinin kendilerini alt sosyoekonomik düzeyde tanımladığı, %34,7'sinin kendilerini orta sosyoekonomik düzeyde tanımladığı ve %33,1'inin kendilerini üst sosyoekonomik düzeyde tanımladığı belirtmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanması amacıyla; araştırmacı tarafından hazırlanan "Genel Bilgi Formu" ve Lidz ve Jepsen (2007) tarafından geliştirilen, Akşin- Yavuz (2016) tarafından Türk kültürüne uyarlaması yapılan "Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği (Application of Cognitive Functions Scale)" kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından ölçme aracının kullanımına ilişkin gerekli izinler alınmıştır.

Genel Bilgi Formu. Araştırmaya dâhil edilen 48-66 aylık çocukların ve ailelerinin demografik ve sosyoekonomik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından “Genel Bilgi Formu” hazırlanmıştır. Genel bilgi formunda araştırmaya dâhil edilen çocukların okul öncesi eğitime devam süresi, kardeş sayısı, anne-babanın öğrenim durumu, anne-baba çalışma durumu, ailenin gelir düzeyi, ailenin kendini tanımladığı sosyoekonomik düzey ve ailedeki birey sayısı yer almaktadır.

Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği (BİÜÖ). “Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği” Lidz ve Jepsen’in (2007) geliştirdiği, normal gelişim gösteren 36-66 aylık çocuklarda ve özel gereksinimi olan 36-96 aylık çocuklarda kullanılan program temelli bir değerlendirme aracıdır. Ölçek Vygotsky’nin yakınsak gelişim alanı ve Feuerstein’in aracılı öğrenme deneyiminden yola çıkılarak hazırlanmıştır (Akşin Yavuz, 2016). Ölçek ile çocuğun öğrenme potansiyelleri, diğeri bir ifade ile öğrenme yeteneği belirlenmeye çalışılmaktadır (Palut, 2005). Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği’ni (BİÜÖ) oluşturan altı alt ölçek bulunmaktadır. Bu alt ölçekler; sınıflandırma, kısa süreli işitsel bellek, kısa süreli görsel bellek, örüntü tamamlama, bakış açısı alma ve sözel planlama görevlerini içermektedir. Her alt ölçek ön test ile başlar, müdahale ve son test aşamalarını içerir (Lidz, 2003). Çocuğun her alt ölçekteki performansı puanlanır ve davranışı, tüm alt testler için ön test ve müdahale sırasında araştırmacı tarafından derecelendirilir. Müdahale aşamasında, çocuk, görevi başarıyla yerine getirmek için bir aracı ile etkileşim içinde çalışır. Müdahale aşaması değerlendirme sürecinin bir aşamasıdır ve yarı yapılandırılmış çalışmaları içermektedir. Her bir alt test için aracının yapacağı müdahale önceden belirlenmiştir. Çocuğun ön test aşamasından tam puan aldığı görevler olabilmektedir. Bu gibi durumlarda müdahale aşamasına ve son test aşamasına gerek duyulmamaktadır (Akşin Yavuz, 2016). Ayrıca örüntü tamamlama alt ölçeğinin ön test aşamasında uygulanan üst üste 4 kere yanlış yaptıktan sonra müdahale aşamasına geçme kuralı nedeniyle çoğu çocuk üst üste 4 kere hata yapmadan süreci tamamlayabilmektedir. Bu durumda da bu çocuklara müdahale aşaması ve son test aşaması uygulanmamaktadır (Akşin Yavuz, 2016). Çocuk, ölçekte gösterdiği her bir alt görev sonunda Davranış Gözlem Ölçeği ile de değerlendirilmektedir. Davranış Gözlem Ölçeği’nin yedi alt boyutu vardır. Bu alt boyutlar; öz düzenleme, sebat, hayal kırıklığı ile başa çıkma, esneklik, motivasyon, etkileşim ve duyarlılıktır. Davranış Gözlem Ölçeği sadece ön testten ve müdahale aşamalarından sonra doldurulmaktadır.

Veri Toplama Süreci

Araştırma için Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığı’ndan 30.10.2019 tarihinde 2019/08 oturum sayısı ve 2019.08.03 karar numarası ile etik kurul onayı alınmıştır. Araştırma için gereken izinler Edirne Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü’nden alınmıştır. Veri toplama süreci öncesinde okul yöneticileri, öğretmenler ve aileler araştırma hakkında bilgilendirilmiş ve toplanan verilerle ilgili olarak gizlilik esasına uyulacağı belirtilmiştir. Ailelere Veli Onam Formu gönderilmiş ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden velilere çeşitli demografik ve sosyoekonomik bilgileri içeren “Genel Bilgi Formu” ve çocuklara “Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği” uygulanmıştır. Ölçek uygulaması çocuklarla birebir olacak şekilde, okul ortamında ancak sınıf dışında, çocuğun dikkatinin dağılmayacağı ayrı bir ortamda yapılmıştır. Her bir çocukla yaklaşık 45-60 dakikalık bir zaman aralığında uygulama yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Okul öncesi dönemdeki çocukların Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği’nden aldıkları puanların değerlendirilmesi, bu puanların sosyoekonomik düzeye göre incelenmesi amacıyla yapılan araştırmada çocuklara ait Genel Bilgi Formu ve Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği’nden (BİÜÖ) elde edilen veriler SPSS 22.0 istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılan çocuklara ait Genel Bilgi formu ile toplanan demografik değişkenlere ilişkin frekans, yüzde ve ortalamalar bulunmuştur. Araştırmaya dâhil edilen okul öncesi dönem çocuklarının Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği ön test- son test puanlarının dağılımının normallliğini saptamak amacıyla çarpıklık(kurtosis) ve basıklık(skewness) puanları değerlendirilmiş, dağılım normal olduğu için parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Okul öncesi dönem çocukların Bilişsel İşlevlerin Uygulanması Ölçeği’nden aldıkları puanların ailenin sosyoekonomik düzeyine ve aylık ortalama gelir durumuna göre karşılaştırılmasında ikiden fazla grup sayısı olduğundan Tek Yönlü Varyans Analizi (one-way ANOVA) yapılmıştır. İkiyden daha fazla değişkenin olduğu durumlarda araştırmaya dâhil edilen okul öncesi öğrencilerinin demografik değişkenlerinde katılımcı sayısının eşit dağılmadığı durumlar Welch ANOVA analizi ile hesaplanmıştır (Delacre, Lakens ve Leys, 2017). Anlamlı farklılık belirlenen ANOVA analizinde farkın kaynağının belirlenmesi için LSD Posthoc testi uygulanmış, farkın kaynağı bu analizle belirlenmiştir (Al-Fahham, 2018). Veriler $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde

sınanmıştır. Araştırmada anlamlı farklılık tespit edilen değişkenlerin etki büyüklüklerinin belirlenmesi amacıyla iki değişkenin olduğu durumlarda Cohen d ile ikiden fazla değişkenin olduğu durumlarda da eta-kare (η^2) analizleri yapılmıştır (Cohen, 1992). Etki büyüklüğü, d değeri 0.2 olması durumunda etkinin *zayıf*, 0.5 olması durumunda *orta* ve 0.8 olması durumunda *büyük* olarak kabul görmektedir (Kılıç, 2014). Ayrıca anlamlılık değeri $p < .05$ olarak belirlenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde okul öncesi dönemdeki 48-66 aylık çocukların Bilişsel İşlevleri Uygulama performansının ailelerin kendilerini tanımladıkları sosyoekonomik düzeye göre incelenmesi amacı ile elde edilen veriler tablolarla sunulmuştur.

Tablo 2. Araştırmaya Dâhil Edilen Çocukların BİÜÖ Ön Test Toplam Puan Ortalamalarının Ailelerin Kendini Tanımladıkları Sosyoekonomik Düzeye İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Sosyoekonomik Düzey	n	\bar{x}	Ss
Alt	40	38,17	11,450
Orta	43	44,13	8,099
Üst	41	47,02	11,767
Toplam	124	43,16	11,063

Tablo 2'ye göre araştırmaya dâhil edilen alt sosyoekonomik grupta yer alan ailelerin çocuklarının BİÜÖ ön test toplam puan ortalamalarının ($\bar{x}=38,175$), orta sosyoekonomik grupta yer alan çocukların BİÜÖ Ön Test Toplam Puan Ortalamalarının ($\bar{x}=44,139$), üst sosyoekonomik grupta yer alan çocukların BİÜÖ Ön Test Toplam Puan Ortalamalarının ($\bar{x}=47,024$) olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya Dâhil Edilen Çocukların BİÜÖ Ön Test Toplam Puan Ortalamalarının Ailelerin Kendilerini Tanımladıkları Sosyoekonomik Düzeye İlişkin ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2	Farkın Kaynağı
Gruplararası	1647,530	2	823,765	7,434	,001**	0,32	2>1
Gruplarıçi	13407,913	121	110,809				3>1
Toplam	15055,443	123					3>2

* $p < .05$ ** $p < .01$; 1= Alt, 2= Orta, 3= Üst

Tablo 3'te görüldüğü gibi araştırmaya dâhil edilen çocukların BİÜÖ Bakış Açısı Alma Alt Ölçeği son test puan ortalamalarının sosyoekonomik düzeye göre anlamlı olarak farklılaştığı bulgulanmıştır [$F_{(2, 121)}=7,434$; $p < .05$; $\eta^2=0,32$]. Bu farkın gruplardan hangileri arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonucunda ortaya çıkan bu anlamlı farklılığın; alt gelir grubu ile orta gelir grubu arasında orta gelir grubu lehine, alt gelir grubu, orta gelir grubu ve üst gelir grubu arasında üst gelir grubu lehine olduğu görülmektedir. Yani sosyoekonomik düzey arttıkça çocukların BİÜÖ ön test toplam puan ortalamalarının yükselmekte olduğu, çocukların bilişsel işlev performanslarının arttığı söylenebilir.

Tablo 4. Araştırmaya Dâhil Edilen Çocukların BİÜÖ Son Test Toplam Puan Ortalamalarının Ailelerin Kendilerini Tanımladıkları Sosyoekonomik Düzeye İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Sosyoekonomik Düzey	n	\bar{x}	ss
Alt	40	43,87	9,370
Orta	43	53,76	8,388
Üst	41	52,39	11,869
Toplam	124	50,12	10,804

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan alt sosyoekonomik gruptaki ailelerin çocuklarının BİÜÖ son test toplam puan ortalamasının ($\bar{x}=43,875$), orta sosyoekonomik gruptaki çocukların BİÜÖ son test toplam puan ortalamasının ($\bar{x}=53,767$), üst sosyoekonomik gruptaki çocukların BİÜÖ son test toplam puan ortalamasının ($\bar{x}=52,390$) olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Araştırmaya Dâbil Edilen Çocukların BİÜÖ Son Test Toplam Puan Ortalamalarının Ailelerin Kendilerini Tanımladıkları Sosyoekonomik Düzeye İlişkin ANOVA Sonuçları

	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>sd</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>η²</i>	<i>Farkın Kaynağı</i>
Gruplararası	2343,380	2	1171,690	11,799	,000**	0,41	2>1
Gruplarıçi	12015,806	121	99,304				3>1
Toplam	14359,185	123					3>2

***p<.05**p<.01**; 1= Alt, 2= Orta, 3= Üst

Tablo 5 incelendiğinde çocukların BİÜÖ son test toplam puan ortalamalarının sosyoekonomik düzeye göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir [$F_{(2-121)}=11,799$, $p<.05$; $\eta^2=0,41$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla LSD testi yapılmış olup, testin sonucunda ortaya çıkan bu anlamlı farklılığın; alt gelir grubu ile orta gelir grubu arasında orta gelir grubu lehine, alt gelir grubu ile üst gelir grubu arasında üst gelir grubu lehine, üst gelir grubu ile orta gelir grubu arasında üst gelir grubu lehine olduğu belirlenmiştir. Bu bulguya göre sosyoekonomik düzey arttıkça çocukların BİÜÖ son test toplam puan ortalamalarının yükselmekte olduğu, yani çocukların bilişsel işlev performanslarının arttığı söylenebilir.

Tablo 6. Araştırmaya Dâbil Edilen Çocukların BİÜÖ Transfer Puanlarının Ailelerin Kendilerini Tanımladıkları Sosyoekonomik Düzeye İlişkin ANOVA Sonuçları

	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>sd</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>η²</i>	<i>Farkın Kaynağı</i>
Gruplararası	473,750	2	236,875	4,112	,019*	0,06	3>2, 3>1
Gruplarıçi	6969,958	121	57,602				
Toplam	7443,709	123					

***p<.05 **p<.01**; 1= Alt, 2= Orta, 3= Üst

Tablo 6'da görüldüğü gibi çocukların BİÜÖ transfer puanları sosyoekonomik düzeye göre anlamlı farklılık göstermektedir [$F_{(2-121)}=4,112$, $p<.05$; $\eta^2=0,06$]. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan LSD testinin sonucunda ortaya çıkan bu anlamlı farklılığın üst gelir grubu ile orta gelir grubu arasında üst gelir grubu lehine, üst gelir grubu ile alt gelir grubu arasında yine üst gelir grubu lehine olduğu belirlenmiştir. Bu bulguya göre çocuklara verilen kısa süreli eğitimin onların bilişsel işlev performanslarını artırıcı bir etkiye neden olduğu, bu etkinin de çocukların sosyoekonomik düzeyleri ile doğru orantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 7. Araştırmaya Dâbil Edilen Çocukların BİÜÖ Ön Test Toplam Puan Ortalamalarının Aile Gelir Düzeyine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

<i>Ailenin Aylık Geliri</i>	<i>n</i>	<i>\bar{x}</i>	<i>ss</i>
2000 TL - daha az	13	36,76	12,820
2001 - 4000 TL	51	38,90	10,538
4001 - 6000 TL	39	46,07	7,256
6001- daha fazla	21	52,09	10,163

Tablo 7'ye göre ailesinin aylık ortalama geliri 2000TL- daha az olan çocukların BİÜÖ ön test toplam puan ortalamalarının ($\bar{x}=36,769$), 2001- 4000 TL olan çocukların BİÜÖ ön test toplam puan ortalamalarının ($\bar{x}=38,902$), 4001- 6000 TL olan çocukların BİÜÖ ön test toplam puan ortalamalarının ($\bar{x}=46,076$) ve 6001- daha fazla olan çocukların BİÜÖ ön test toplam puan ortalamalarının ($\bar{x}=52,095$) olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Araştırmaya Dâbil Edilen Çocukların BİÜÖ Ön Test Toplam Puan Ortalamalarının Aile Gelir Düzeyine İlişkin ANOVA Sonuçları

	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>sd</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>η²</i>	<i>Farkın Kaynağı</i>
Gruplararası	3464,047	3	1154,682	11,954	,000**	0,51	2>1
Gruplarıçi	11591,396	120	96,595				3>1, 3>2
Toplam	15055,444	123					4>1, 4>2, 4>3

***p<.05**p<.01**; 1=2000 TL- daha az, 2=2001- 4000 TL, 3=4001- 6000 TL, 4=6001- daha fazla

Tablo 8’de görüldüğü gibi çocukların BİÜÖ ön test toplam puan ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır [$F_{(3-120)}=11,954$, $p<.05$; $\eta^2=0,51$]. Bu farklılığın değişkenlerden hangileri arasında olduğunu bulmak için LSD testi yapılmış ve testin sonucunda ailesinin aylık ortalama geliri 6001TL- daha fazla olan çocukların, diğer gelir düzeyindeki ailelerin çocuklarına göre BİÜÖ ön test toplam puanlarının daha fazla olduğu, 4001- 6000 TL olan çocukların 2001-4000 TL olan çocukların ve 2000TL- daha az olan çocuklardan daha fazla olduğu, 2001- 4000 TL olan çocukların ise 2000 TL- daha az olan çocuklardan BİÜÖ ön test toplam puanlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre ailenin gelir düzeyi arttıkça çocukların BİÜÖ ön test toplam puan ortalamalarının yükselmekte olduğu, yani çocukların bilişsel işlev performanslarının arttığı söylenebilir.

Tablo 9. Araştırmaya Dâhil Edilen Çocukların BİÜÖ Son Test Toplam Puan Ortalamalarının Aile Gelir Düzeyine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Ailenin Aylık Geliri	n	\bar{x}	ss
2000 TL- daha az	13	40,92	9,169
2001- 4000 TL	51	47,68	11,236
4001- 6000 TL	39	53,35	7,872
6001- daha fazla	21	55,71	10,522

Tablo 9’a göre ailesinin aylık ortalama geliri 2000TL- daha az olan çocukların BİÜÖ son test toplam puan ortalamalarının ($\bar{x}=40,923$), 2001- 4000 TL olan çocukların BİÜÖ son test toplam puan ortalamalarının ($\bar{x}=47,686$), 4001- 6000 TL olan çocukların BİÜÖ son test toplam puan ortalamalarının ($\bar{x}=53,359$) ve 6001- daha fazla olan çocukların BİÜÖ son test toplam puan ortalamalarının ($\bar{x}=55,714$) olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Araştırmaya Dâhil Edilen Çocukların BİÜÖ Son Test Toplam Puan Ortalamalarının Aile Gelir Düzeyine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2	Farkın Kaynağı
Gruplararası	2468,022	3	822,674	8,302	,000**	0,42	2>1
Gruplariçi	11891,164	120	99,093				3>1, 3>2
Toplam	14359,185	123					4>1, 4>2, 4>3

* $p<.05$ ** $p<.01$; 1=2000 TL- daha az, 2=2001- 4000 TL, 3=4001- 6000 TL, 4=6001- daha fazla

Tablo 10’a göre araştırmaya dahil edilen çocukların BİÜÖ son test toplam puan ortalamalarının aile gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir [$F_{(3-120)}=8,302$, $p<.05$; $\eta^2=0,42$]. Bu farklılaşmanın hangi değişkenler arasında olduğunu bulmak için LSD testi yapılmış olup testin sonucunda ailesinin aylık ortalama geliri 6001TL’den daha fazla olan çocukların diğer gelir düzeyindeki ailelerin çocuklarına göre BİÜÖ ön test toplam puanlarının daha fazla olduğu, 4001- 6000 TL olan çocukların 2001-4000 TL olan çocukların ve 2000TL’den daha az olan çocuklardan daha fazla olduğu, 2001-4000 TL olan çocukların ise 2000 TL- daha az olan çocuklardan BİÜÖ ön test toplam puanlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre ailenin gelir düzeyi arttıkça çocukların BİÜÖ son test toplam puan ortalamalarının yükselmekte olduğu, yani çocukların bilişsel işlev performanslarının arttığı söylenebilir.

Tablo 11. Araştırmaya Dâhil Edilen Çocukların BİÜÖ Transfer Puanlarının Aile Gelir Düzeyine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2	Farkın Kaynağı
Gruplararası	510,540	3	170,180	2,945	,036*	0,06	2>1, 4>2
Gruplariçi	6933,169	120	57,776				
Toplam	7443,709	123					

* $p<.05$ ** $p<.01$; 1=2000 TL- daha az, 2=2001- 4000 TL, 3=4001- 6000 TL, 4=6001- daha fazla

Tablo 11 incelendiğinde çocukların BİÜÖ transfer puanlarının ailenin gelir düzeyine göre farklılaştığı tespit edilmiştir [$F_{(3-121)}=2,945$, $p<.05$; $\eta^2=0,06$]. Bu farkın kaynağını bulmak için yapılan LSD testinin sonucunda ortaya çıkan bu anlamlı farklılığın; ailesinin aylık ortalama geliri 6001TL’den daha fazla olan çocukların 2001-4000 TL olan çocuklara göre 2001-4000 TL olan çocukların ise 2000TL’den daha az olan çocuklara göre BİÜÖ transfer puanlarının daha fazla olduğu görülmektedir. Yani çocuklara verilen müdahale aşamasının aile gelir düzeyi ile ilişkili olduğu söylenebilir. Yani çocuklara verilen kısa süreli eğitimin onların bilişsel işlev performanslarını artırıcı bir etkiye neden olduğu, bu etkinin de aile gelir düzeyi ile doğru orantılı olduğu söylenebilir.

Tablo 12. Araştırmaya Dâbil Edilen Çocukların BİÜÖ Ön Test Toplam Puan Ortalamalarının Anne Öğrenim Durumuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Öğrenim Durumu	n	\bar{x}	ss
Okuryazar değil	4	43,250	8,539
İlkokul	17	35,058	9,996
Ortaokul	27	38,592	10,814
Lise	53	45,698	9,558
Lisans	21	50,047	10,646
Lisansüstü	2	34,500	3,535
Toplam	124	43,169	11,063

Tablo 12'ye göre okuryazar olmayan annelerin çocuklarının BİÜÖ ön test toplam puan ortalamalarının ($\bar{x}=43,250$), ilkokul mezunu olan annelerin çocuklarının, ($\bar{x}=35,058$), ortaokul mezunu olan annelerin çocuklarının ($\bar{x}=38,592$), lise mezunu olan annelerin çocuklarının ($\bar{x}=45,698$), lisans mezunu olan annelerin çocuklarının ($\bar{x}=50,047$) ve lisansüstü mezunu olan annelerin çocuklarının ($\bar{x}=34,500$) olduğu görülmektedir.

Tablo 13. Araştırmaya Dâbil Edilen Çocukların BİÜÖ Ön Test Toplam Puan Ortalamalarının Anne Öğrenim Durumuna İlişkin ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2	Farkın Kaynağı
Gruplararası	3166,611	5	633,322	6,285	,000**	0,46	4>2, 4>3
Gruplarıçi	11888,831	118	100,752				5>2, 5>3
Toplam	15055,443	123					

* $p<.05$ ** $p<.01$; 1=Okuryazar değil, 2=İlkokul, 3=Ortaokul, 4=Lise 5=Lisans, 6=Lisansüstü

Tablo 13 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen çocukların BİÜÖ ön test toplam puan ortalamalarının anne öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir [$F_{(5, 118)}=6,285$, $p<.05$; $\eta^2=0,46$]. Bu bulguya göre BİÜÖ ön testinin sonucunda lise mezunu annelerin çocuklarının BİÜÖ ön test toplam puanlarının ortaokul ve ilkokul mezunu annelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu, lisans mezunu annelerin çocuklarının BİÜÖ ön test toplam puanlarının ilkokul ve ortaokul mezunu annelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani annelerin öğrenim düzeyleri yükseldikçe çocuklarının BİÜÖ ön test puanlarının, yani ön test bilişsel işlev performanslarının yükseldiği görülmektedir.

Tablo 14. Araştırmaya Dâbil Edilen Çocukların BİÜÖ Son Test Toplam Puan Ortalamalarının Anne Öğrenim Durumuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Öğrenim Durumu	n	\bar{x}	ss
Okuryazar değil	4	49,250	6,396
İlkokul	17	42,117	9,860
Ortaokul	27	46,777	12,007
Lise	53	52,773	9,580
Lisans	21	54,809	9,421
Lisansüstü	2	45,500	10,606
Toplam	124	50,121	10,804

Tablo 14'e göre okuryazar olmayan annelerin çocuklarının BİÜÖ son test toplam puan ortalamalarının ($\bar{x}=49,250$), ilkokul mezunu olan annelerin çocuklarının ($\bar{x}=42,117$), ortaokul mezunu olan annelerin çocuklarının ($\bar{x}=46,777$), lise mezunu olan annelerin çocuklarının ($\bar{x}=52,773$), lisans mezunu olan annelerin çocuklarının ($\bar{x}=54,809$) ve lisansüstü mezunu olan annelerin çocuklarının ($\bar{x}=45,500$) olduğu görülmektedir.

Tablo 15. Araştırmaya Dâbil Edilen Çocukların BİÜÖ Son Test Toplam Puan Ortalamalarının Anne Öğrenim Durumuna İlişkin ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2	Farkın Kaynağı
Gruplararası	2270,982	5	454,196	4,433	,001**	0,37	4>2, 4>3
Gruplarıçi	12088,202	118	102,442				5>2, 5>3
Toplam	14359,185	123					

* $p<.05$ ** $p<.01$; 1=Okuryazar değil, 2=İlkokul, 3=Ortaokul, 4=Lise 5=Lisans, 6=Lisansüstü

Tablo 15 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen çocukların BİÜÖ son test toplam puan ortalamalarının anne öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir [$F_{(5, 118)}=4,433$, $p<.05$; $\eta^2=0,37$]. Bu bulguya göre BİÜÖ son testinin sonucunda lise mezunu annelerin çocuklarının BİÜÖ son test toplam puanlarının ortaokul ve ilkokul mezunu annelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu, lisans mezunu annelerin çocuklarının BİÜÖ son test toplam puanlarının ilkokul ve ortaokul mezunu annelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani annelerin öğrenim düzeyi yükseldikçe çocuklarının BİÜÖ son test puanlarının, yani ön test bilişsel işlev performanslarının yükseldiği görülmektedir.

Tablo 16. Araştırmaya dâhil Edilen Çocukların BİÜÖ Transfer Puanlarının Anne Öğrenim Durumuna İlişkin ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	179,187	5	35,837	,582	,714
Gruplarıçi	7264,522	118	61,563		
Toplam	7443,709	123			

* $p<.05$ ** $p<.01$; 1=Okuryazar değil, 2=İlkokul, 3=Ortaokul, 4=Lise 5=Lisans, 6=Lisansüstü

Tablo 16 incelendiğinde çocukların BİÜÖ transfer puanlarının annelerin öğrenim durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu bulguya göre; annelerin öğrenim durumuna bağlı olarak çocuklarının BİÜÖ transfer puan ortalamalarında yani bilişsel işlev performanslarında farklılaşma görülmemektedir.

Tablo 17. Araştırmaya Dâhil Edilen Çocukların BİÜÖ Ön Test Toplam Puan Ortalamalarının Baba Öğrenim Durumuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Öğrenim Durumu	n	\bar{x}	ss
Okuryazar değil	2	42,500	12,020
İlkokul	16	34,250	10,902
Ortaokul	13	31,307	5,360
Lise	64	44,250	9,002
Lisans	25	52,600	9,119
Lisansüstü	4	41,500	9,469
Toplam	124	43,169	11,063

Tablo 17'ye göre okuryazar olmayan babaların çocuklarının BİÜÖ ön test toplam puan ortalamalarının ($\bar{x}=42,500$), ilkokul mezunu olan babaların çocuklarının ($\bar{x}=34,250$), ortaokul mezunu olan babaların çocuklarının ($\bar{x}=31,307$), lise mezunu olan babaların çocuklarının ($\bar{x}=44,250$), lisans mezunu olan babaların çocuklarının ($\bar{x}=52,600$) ve lisansüstü mezunu olan babaların çocuklarının ($\bar{x}=41,500$) olduğu görülmektedir.

Tablo 18. Araştırmaya Dâhil Edilen Çocukların BİÜÖ Ön Test Toplam Puan Ortalamalarının Baba Öğrenim Durumuna İlişkin ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2	Farkın Kaynağı
Gruplararası	5412,174	5	1082,434	13,245	,000**	0,70	4>2, 4>3
Gruplarıçi	9643,269	118	81,722				5>2, 5>3, 5>4
Toplam	15055,443	123					

* $p<.05$ ** $p<.01$; 1=Okuryazar değil, 2=İlkokul, 3=Ortaokul, 4=Lise 5=Lisans, 6=Lisansüstü

Tablo 18 incelendiğinde araştırmaya dâhil edilen çocukların BİÜÖ ön test toplam puan ortalamalarının baba öğrenim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir [$F_{(5, 118)}=13,245$; $p<.05$; $\eta^2=0,70$]. Bu bulguya göre BİÜÖ testinin sonucunda lise mezunu babaların çocuklarının BİÜÖ ön test toplam puanlarının ortaokul ve ilkokul mezunu babaların çocuklarına göre daha yüksek olduğu, lisans mezunu babaların çocuklarının BİÜÖ ön test toplam puanlarının ilkokul, ortaokul ve lise mezunu babaların çocuklarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani babaların öğrenim düzeyi yükseldikçe çocuklarının BİÜÖ ön test puanlarının, yani ön test bilişsel işlev performanslarının yükseldiği görülmektedir.

Tablo 19. Araştırmaya Dâhil Edilen Çocukların BİÜÖ Son Test Toplam Puan Ortalamalarının Baba Öğrenim Durumuna İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Öğrenim Durumu	n	\bar{x}	ss
Okuryazar değil	2	44,000	2,828
İlkokul	16	42,562	11,236
Ortaokul	13	42,153	9,685
Lise	64	50,453	9,463
Lisans	25	58,480	8,756
Lisansüstü	4	51,750	9,500
Toplam	124	50,121	10,804

Tablo 19'a göre okuryazar olmayan babaların çocuklarının BİÜÖ son test toplam puan ortalamalarının ($\bar{x}=44,000$), ilkokul mezunu olan babaların çocuklarının ($\bar{x}=42,562$), ortaokul mezunu olan babaların çocuklarının ($\bar{x}=42,153$), lise mezunu olan babaların çocuklarının ($\bar{x}=50,453$), lisans mezunu olan babaların çocuklarının ($\bar{x}=58,480$) ve lisansüstü mezunu olan babaların çocuklarının ($\bar{x}=51,750$) olduğu görülmektedir.

Tablo 20. Araştırmaya Dâhil Edilen Çocukların BİÜÖ Son Test Toplam Puan Ortalamalarının Baba Öğrenim Durumuna İlişkin ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2	Farkın Kaynağı
Gruplararası	3578,706	5	715,741	7,834	,000**	0,52	4>2, 4>3
Gruplarıçi	10780,479	118					5>1, 5>2, 5>3, 5>4
Toplam	14359,185	123					

* $p < .05$ ** $p < .01$; 1=Okuryazar değil, 2=İlkokul, 3=Ortaokul, 4=Lise 5=Lisans, 6=Lisansüstü

Tablo 20 incelendiğinde çocukların BİÜÖ son testten aldıkları toplam puan ortalamalarının baba öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F_{(5-118)}=7,834$; $p < .05$; $\eta^2=0,52$). Bu bulguya göre BİÜÖ testinin sonucunda lise mezunu babaların çocuklarının BİÜÖ son test toplam puanlarının ortaokul ve ilkokul mezunu babaların çocuklarına göre daha yüksek olduğu, lisans mezunu babaların çocuklarının BİÜÖ son test toplam puanlarının okuryazar olmayan, ilkokul, ortaokul ve lise mezunu babaların çocuklarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yani babaların öğrenim düzeyi yükseldikçe çocuklarının BİÜÖ son test puanlarının, yani son test bilişsel işlev performanslarının yükseldiği görülmektedir.

Tablo 21. Araştırmaya Dâhil Edilen Çocukların BİÜÖ Transfer Puanlarının Baba Öğrenim Durumuna İlişkin ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	394,330	5	78,866	1,320	,260
Gruplarıçi	7049,379	118	59,740		
Toplam	7443,709	123			

* $p < .05$ ** $p < .01$; 1=Okuryazar değil, 2=İlkokul, 3=Ortaokul, 4=Lise 5=Lisans, 6=Lisansüstü

Tablo 21'de görüldüğü gibi çocukların BİÜÖ transfer puanlarının baba öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu bulguya göre; babaların öğrenim durumuna bağlı olarak çocuklarının BİÜÖ transfer puan ortalamalarında yani bilişsel işlev performanslarında farklılaşma görülmemektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel işlevlerinin sosyoekonomik düzey değişkenine göre incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmanın bulgularından elde edilen sonuçlara göre çocuklara uygulanan BİÜÖ ön test, son test ve transfer puanlarının ailelerin sosyoekonomik düzeyine göre farklılaştığı belirlenmiştir. Yani araştırmaya dâhil edilen çocukların bilişsel performansları ailelerin sosyoekonomik durumuna bağlı olarak değişmektedir. Sosyoekonomik düzey yönünden daha üst seviyede olan ailelerin çocukları hem ön testten hem son testten alt ve orta sosyoekonomik düzeydeki çocuklara göre daha yüksek puanlar elde etmişlerdir. Bu durumun nedeni olarak üst sosyoekonomik düzeyde olan ailelerin, çocuklarına daha fazla uyaran sunmaları, çocukların bilişsel gelişimine katkı sağlayacak materyallere daha kolay ulaşabilmeleri gösterilebilir. Ayrıca çocukların transfer puanlarına bakıldığında ailelerin sosyoekonomik düzeyi ile

çocukların transfer puanlarının ilişkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Çocuklara ön test ve son test aşamaları arasında verilen kısa süreli eğitimin sosyoekonomik olarak daha üst düzeydeki çocuklarda etkisinin diğer çocuklara oranla daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlgili literatürde ailelerin sosyoekonomik düzeyi çocukların bilişsel gelişimlerinde önemli bir faktör olduğu, sosyoekonomik düzeyin yüksek olduğu ailelerde çocuklara zengin uyaranlar içeren bir çevre sunulduğu zengin uyarıcılarının olduğu çevrede yetişen çocukların bilişsel gelişimlerinin de pozitif etkilendiği, düşük sosyoekonomik düzeydeki aileler ise, çocuklarının sağlık, beslenme, barınma gibi temel gereksinimlerini yeterli ve düzenli bir şekilde karşılamada çeşitli zorluklar yaşadığı ve sosyoekonomik yönden dezavantajlı ailelerdeki çocukların daha düşük bilişsel yeteneklere ve düşük akademik başarıya sahip olmasının olası olarak görüldüğü belirtilmektedir (Conger ve Donnellan, 2007; Şengönül, 2019).

Araştırmalar, ekonomik olarak dezavantajlı ortamlarda yaşayan küçük çocukların okula genellikle daha düşük akademik becerilerle başladığını göstermektedir (Sharkins, Leger ve Ernest, 2017; Şirin, 2005). Ek olarak, aile geliri ve ebeveyn mesleği gibi sosyoekonomik faktörlerin çocuklarda bilişsel gelişimi etkilediği saptanmıştır (Zubrick vd., 2007). Ayrıca Tong, Baghurst, Vimpani ve McMichael (2007) sosyoekonomik düzeyin çocukların bilişsel gelişimi ile ilişkili olup olmadığını değerlendirmek amacıyla yaptıkları çalışmada sosyoekonomik düzeyin, çocukların bilişsel gelişimini pozitif olarak etkilediğini belirtmişlerdir. Bununla beraber Noble, Norman ve Farah (2005) farklı sosyoekonomik düzeylerdeki okulöncesi çocuklarının bilişsel işlevlerini değerlendirdikleri çalışmalarında sosyoekonomik düzey ile çocukların bilişsel performansları arasında bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmalarında düşük sosyoekonomik düzeydeki çocukların özellikle dil becerileri ve yürütücü işlevlerde kendilerinden daha üst sosyoekonomik düzeydeki çocuklara göre düşük puanlar aldıklarını belirtmişlerdir. Bu duruma paralel olarak Paxson ve Schady (2007), ağırlıklı olarak düşük sosyoekonomik düzeyde okul öncesi çağındaki üç binden fazla çocuktan oluşan bir örneklem ile yaptıkları çalışmada sosyoekonomik düzey ve çocukların bilişsel gelişimi arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma sonunda ailenin sosyoekonomik düzeyinin yüksek olmasının çocukların bilişsel gelişimlerini olumlu etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Yine Lyu ve Burr (2016) yaptıkları çalışmada düşük sosyoekonomik düzeye sahip bir ortamda yaşayan çocukların bilişsel işlevlerinin de daha düşük olduğunu ve yetişkinliklerinde de bilişsel işlevlerinin diğer bireylere göre daha düşük olduğunu belirlemişlerdir. Kiernan ve Mensah (2009) tarafından ebeveyn gelir düzeyinin erken çocukluk döneminde çocuklarının bilişsel ve davranışsal gelişimini nasıl geliştirdiğini incelenmesi amacıyla yapılan çalışmada yoksulluk ile çocukların bilişsel ve davranışsal gelişimi arasında güçlü ilişki bulunduğu ve yoksulluğun çocukların gelişimlerini negatif olarak etkilediği belirtilmiştir. Calero vd. (2013) yaptıkları çalışmada İspanya'daki düşük sosyoekonomik düzeydeki okul öncesi çocuklarının işitsel bellek ve görsel bellek, örüntü oluşturma, bakış açısı alma, sınıflandırma ve sözel planlama gibi bilişsel yeteneklerinin belirlenmesinde dinamik değerlendirmenin etkisini test etmişlerdir. BİÜÖ kullanılarak yapılan çalışmanın sonunda farklı sosyoekonomik düzey grupları arasında uygulamada farklılıklar olmasına rağmen, öğrenme potansiyeli açısından hiçbir fark olmadığı, uygun eğitim ile göçmen kökenli çocukların, okulda başarılı bir şekilde performans göstermelerini sağlamak için gerekli akademik becerileri kazanabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak yapılan çalışmalarda çocukların zekâ puanları ve akademik başarıları ile ailelerinin sosyoekonomik düzeyleri arasında kuvvetli bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Şirin, 2005). Çocukların bilişsel gelişimleri ile ailelerin sosyoekonomik düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Çalışmaya katılan çocukların *annelerinin öğrenim durumlarına göre* çocukların bilişsel işlevlerinde anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Yani, çocukların bilişsel işlev becerileri annelerinin öğrenim durumuna göre değişmektedir. Ön test ve son test toplam puanlarının her ikisinde de öğrenim durumu lise, lisans ve lisansüstü olan annelerin çocukları ortaokul, ilkököl ve okuryazar olmayan annelerin çocuklarından daha yüksek puanlar elde etmişlerdir. Annelerin öğrenim durumu arttıkça çocukların ön test ve son testten aldıkları puanlar da artmaktadır. Bu durumun nedeni annelerin öğrenim durumunun yüksek olmasının çocuklarına yeterli bilişsel uyaranları sunmalarına olanak tanınması olabilir. Ayrıca öğrenim durumu yüksek olan annelerin çocuklarıyla geçirdikleri zamanın niteliği konusunda daha avantajlı olduğu düşünülmektedir. Öğrenim durumu düşük olan annelerin ise çocuklarıyla zamanı verimli kullanmak için gereken yeterli bilgiye sahip olmaması bu duruma etki eden nedenlerden olabilir. Örneğin Seçer, Sarı, Çeliköz ve Üre (2009), okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel stillerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amacıyla okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden toplam 1276 çocukla gerçekleştirdikleri çalışmada yüksek öğrenim düzeyindeki annelerin çocuklarının düşünme sürelerinin arttığı ve hata sayılarının azaldığı sonucuna ulaşmışlardır. Harding (2015) tarafından okul öncesi dönemdeki çocukların bilişsel becerileri ile annelerinin eğitim seviyeleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, anne eğitimindeki artışların

çocukların bilişsel becerilerindeki artışlarla ilişkili olduğu belirtilmiştir. Bunlara ek olarak yapılan bir çalışmada okul öncesi eğitime devam eden 36-48 aylık çocukların bilişsel gelişim düzeyleri çeşitli değişkenlere göre incelenmiş, anne öğrenim düzeyi arttıkça, çocuğun bilişsel gelişim düzeyinin de artmakta olduğu ortaya konmuştur (Ramazan ve Demir, 2011).

BİÜÖ ön test ve son test puanları çocukların *babalarının öğrenim durumuna göre* farklılaşmaktadır. Transfer puanlarında babaların öğrenim durumuna göre anlamlı farklılaşma görülmemektedir. Ön testte ve son testte lisans mezunu olan babaların çocuklarının, okuryazar olmayan, ilkököl, ortaokul ve lise mezunu olan babaların çocuklarına göre daha fazla puan aldıkları; lise mezunu olan babaların çocuklarının ortaokul ve ilkököl mezunu olan babaların çocuklarına göre daha fazla puan aldıkları görülmüştür. Bu durumun nedeni babaların eğitim düzeyinin yükselmesi ile çocukların bilişsel gelişimi konularında kendilerini geliştirmeleri ve çocuklarla nitelikli etkileşim kurmaları olabilir. Ayrıca bu farklılığın sosyoekonomik düzey ile ilişkili olduğu da tartışmaya açıktır. Baba tarafından çocuğa verilen ilgi ve bakım çocuğun başta bilişsel gelişim olmak üzere diğer gelişim alanlarında da etkili olmaktadır (Bekman, 2000). Çeşitli araştırmalara göre, çocukların gelişiminde, annenin olduğu kadar babanın da önemli bir yeri olduğu belirtilmektedir (McBride ve Rane, 1997; McBride, Rane ve Bae, 2001). Ailelerin eğitimi, çocukların bilişsel, duygusal, davranışsal gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır (Şengönül, 2019). Örneğin Senemoğlu (2000) tarafından yapılan araştırmada, çocukların bilişsel gelişimini etkileyen etmenlerin başında anne ve babanın eğitim seviyesinin, mesleğinin ve içinde yaşadıkları çevrenin geldiği öne sürülmüştür. Çocukların hata sayısı puanları ile baba öğrenim düzeyi arasında ters ilişki olduğu düşünülmektedir. Erkan (2011) tarafından yapılan bir çalışmada, çocukların hata sayılarının bilişsel gelişim ile ilişkisinin incelenmesiyle, baba öğrenim düzeylerinin çocukların bilişsel hazır bulunuşlukları ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazındaki bu bulgular araştırma sonucunu desteklemektedir. Ancak literatürde bu bulguların aksi sonuçlar elde eden araştırmaya da rastlanmıştır. Örneğin yapılan bir çalışmada, çocukların bilişsel gelişimlerinin babaların öğrenim durumuna göre farklılaşmadığı, ancak annelerin öğrenim durumuna göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır (Ramazan ve Demir, 2011). Çeşitli araştırmalarda farklı sonuçlar elde edilmesi ile konunun baba öğrenim durumu dışında baba-çocuk arasındaki etkileşimin niteliği gibi faktörlerin de incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Yukarıdaki tüm ilgili literatür göz önünde bulundurulduğunda yapılan çalışmalarda ortaya konan tüm bu sonuçlar bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir.

Araştırmanın bulguları ve sonuçları doğrultusunda diğer araştırmacılara, eğitimcilere ve ailelere řu önerilerde bulunulabilir.

Bu araştırma okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların bilişsel işlevlerine ve sosyoekonomik düzeylerine yönelik yapılmıştır. Daha sonraki araştırmalar farklı çalışma grupları (göçmen ailelerin çocukları, sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumunda kalan çocuklar, hastanede tedavi görmekte olan çocuklar) ile planlanabilir.

Araştırmanın örneklem grubunu normal gelişim gösteren çocuklar oluşturmaktadır. Yapılacak olan diğer çalışmalarda normal gelişim gösteren çocuklarla özel gereksinimli çocukların bilişsel işlevleri karşılaştırılabilir ve iki grup arasındaki fark incelenebilir.

Araştırma sonucunda dinamik değerlendirme yaklaşımıyla yapılan bilişsel işlev değerlendirmesinde çocukların değerlendirme sürecinde kendilerine verilen müdahale aşaması ile dahi ilerleme kaydettikleri belirlenmiştir. Bu bağlamda çocukların bilişsel işlev performansları değerlendirilerek öğrenme potansiyellerine uygun ihtiyaç duydukları desteği sağlayacak uygulamalar yapılabilir.

Ölçek, her çocuk için bireysel dönüt sağladığından eğitimciler, çocukların değerlendirilmesinde standart testler yerine dinamik değerlendirmeyi kullanarak çocukların öğrenme potansiyeline olumlu katkıda bulunabilir ve çocukların yapabildiklerinin yanı sıra henüz öğrenmekte oldukları becerileri ve öğrenmeye temel olan bilişsel işlevlerindeki gelişimi görme, destekleme imkânı olabilir.

Etik Beyan

“Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Bilişsel İşlevleri Uygulama Performansının Sosyoekonomik Düzeye Göre İncelenmesi” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Araştırma için Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığı’ndan 30.10.2019 tarihinde 2019/08 oturum sayısı ve 2019.08.03 karar numarası ile etik kurul onayı alınmıştır.

Kaynakça

- Ahioglu Lindberg, E. N. (2011). Piaget ve ergenlikte bilişsel gelişim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 1-10.
- Akşin Yavuz, E. (2016). *Bilişsel işlevlerin uygulanması ölçeği'nin geçerlik- güvenilirlik çalışması ve 48-66 aylık çocukların bilişsel işlevlerinin gelişiminin incelenmesi* (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Öğretmenliği, İstanbul.
- Akşin Yavuz, E. ve Zembat, R. (2017). Bilişsel işlevlerin değerlendirilmesi ölçeği Türkçe uyarlaması ve geçerlik-güvenirlik çalışması. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 475-503.
- Akşin Yavuz, E. ve Zembat, R. (2020). Çocukların bilişsel işlevlerini uygulama performanslarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(3), 79-96.
- Al-Fahham, A. A. (2018). Development of new LSD formula when numbers of observations are unequal. *Open Journal of Statistics*, 8(2), 258-263.
- Calero, C. I., Salles, A., Semelman, M. ve Sigman, M. (2013). Age and gender dependent development of Theory of Mind in 6-to 8-years old children. *Frontiers in Human Neuroscience*, 7, 281.
- Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological Bulletin*, 112(1), 155.
- Delacre, M., Lakens, D. ve Leys, C. (2017). Why psychologists should by default use Welch's t-test instead of student's t-test. *International Review of Social Psychology*, 30(1), 92-101, DOI: <https://doi.org/10.5334/irsp.82>
- Erkan, S. (2011). Farklı sosyoekonomik düzeydeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 186-197.
- Harding, J. F. (2015). Increases in maternal education and low-income children's cognitive and behavioral outcomes. *Developmental Psychology*, 51(5), 583.
- Kiernan, K. E. ve Mensah, F. K. (2009). Poverty, maternal depression, family status and children's cognitive and behavioural development in early childhood: A longitudinal study. *Journal of Social Policy*, 38(4), 569-588.
- Lidz, C. S. (1991). *Practitioner's guide to dynamic assessment*. Guilford Press.
- Lyu, J. ve Burr, J. A. (2016). Socioeconomic status across the life course and cognitive function among older adults: An examination of the latency, pathways, and accumulation hypotheses. *Journal of Aging and Health*, 28(1), 40-67.
- Noble, K. G., Norman, M. F. ve Farah, M. J. (2005). Neurocognitive correlates of socioeconomic status in kindergarten children. *Developmental Science*, 8(1), 74-87.
- Özgün, S. Y., Özkul, B., Oral, E. ve Şemin, İ. (2020). Yoga eğitiminin erken çocukluk dönemindeki çocukların bilişsel işlevlerine etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 1-14.
- Palut, B. (2005). Dinamik ölçme ve değerlendirme. *Eğitim ve Bilim*, 30(138).
- Passig, D., Tzuril, D. ve Eshel-Kedmi, G. (2016). Improving children's cognitive modifiability by dynamic assessment in 3D immersive virtual reality environments. *Computers & Education*, 95, 296-308.
- Paxson, C. ve Schady, N. (2007). Cognitive development among young children in Ecuador the roles of wealth, health, and parenting. *Journal of Human Resources*, 42(1), 49-84.
- Ramazan, O. ve Demir, S. (2011). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 36-48 aylık çocukların bilişsel gelişim düzeyleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 83-98.
- Senemoglu, N. (2011). College of education students' approaches to learning and study skills. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 65.
- Sharkins, K. A., Leger, S. E. ve Ernest, J. M. (2016). Examining effects of poverty, maternal depression, and children's self-regulation abilities on the development of language and cognition in early childhood: An early head start perspective. *Early Childhood Education Journal*, 45(4), 493-498.
- Şengönül, T. (2019). Yoksulluğun ailedeki sosyalleştirme süreçlerine ve çocuklardaki bilişsel gelişim ve okul başarısı üzerine etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(47), 1-15.
- Şirin, S. R. (2005). Socioeconomic status and academic achievement: A meta-analytic review of research. *Review of Educational Research*, 75(3), 417-453.
- Taşkın, Ö. ve Şahin, B. (2008). "Çevre" kavramı ve altı yaş okul öncesi çocuklar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-12.
- Tong, S., Baghurst, P., Vimpani, G. ve McMichael, A. (2007). Socioeconomic position, maternal IQ, home environment, and cognitive development. *The Journal of pediatrics*, 151(3), 284-288.
- Tunçeli, H. İ. ve Zembat, R. (2017). Erken çocukluk döneminde gelişimin değerlendirilmesi ve önemi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 1-12.
- Yeow, K. S. (2011). *Developing children's cognitive functions and increasing learning effectiveness: An Intervention using the bright start cognitive curriculum for young children* (Durham Theses). Durham University. Available at Durham ETheses Online: <http://etheses.dur.ac.uk/625>

EXTENDED ABSTRACT

This study was aimed to examine the preschool children's cognitive functions according to the socioeconomic level variable. The research is designed in relational screening model and the sample of the research consists of 124 (64 girls, 60 boys) children studying in kindergartens and kindergartens in Edirne city center under the Ministry of National Education. In the study, the "General Information Form" created by the researcher to collect demographic information and the "Application of Cognitive Functions

Scale" developed by Lidz and Jepsen (2007), adapted to Turkish culture by Akşın Yavuz (2016) were used to evaluate children's cognitive functions. In the study, the normality of the data was tested, since the distribution normality was ensured, One-Way Analysis of Variance (ANOVA) techniques were used in the analysis of the data. The Application of Cognitive Functions Scale (ACFS) consists of two parts. There are six subscales in the first part and the behavior observation scale in the second part. These subscales in the first part are; classification, short term auditory memory, short term visual memory, pattern completion, perspective taking and verbal planning tasks. In each subscale there is a pre-test phase in which the child must perform the required task independently to determine how much he / she can do each of the tasks independently. The child's performance in each subscale is scored and her behavior is graded by the researcher during the pretest and intervention for all subtests. Since there are more than two groups and shows a normal distribution in comparing the scores of preschool children from the Implementation of Cognitive Functions Scale according to the socioeconomic level of the family and their average monthly income, a One-Way ANOVA was performed. In cases where there are more than two variables, the number of participants in the demographic variables of the preschool students included in the study were not equally distributed, calculated by Welch ANOVA analysis and Independent t test (Delacre, Lakens, & Leys, 2017). LSD Posthoc test was applied to determine the source of the difference in the ANOVA analysis, in which a significant difference was determined, and the source of the difference was determined by this analysis (Al-Fahham, 2018). In order to determine the effect sizes of variables with significant differences in the study, Cohen d was used when there were two variables, and eta-square analysis was performed in cases where there were more than two variables (Cohen, 1992). In order to make a more comprehensive assessment of children's cognitive function performance and learning potential; the correlation between the pre-test scores of the "Tasks Section Sub-Scales" and the "Behavior Observation Scale" sub-dimensions obtained from each scale was examined. In the analysis of the data, the kurtosis and skewness values were examined in order to determine whether the distribution of the groups was normal or not. As a result of the analysis, it was determined that the skewness values were between -1.96 and + 1.96 and showed a normal distribution (Tabachnick, & Fidell, 1996). According to the results of the study, it was determined that the socioeconomic level of families, family income level, parents' education level and the mother's working status were effective in the performance of children's cognitive functions, while the gender and number of siblings did not make any difference. It has been determined that as the socioeconomic level, income level and parents' education level increase, children's cognitive function performance also increases. In addition, it was found that the performance of the working mothers' children in applying cognitive functions was higher than the non-working mothers' children.